

Афанас'єва І.І.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування

Труш І.В.

здобувач вищої освіти

Національний авіаційний університет, м. Київ.

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Досліджено сутність трансфертного ціноутворення та його значення у системі міжнародних ринкових відносин. Проведено аналіз останніх змін податкового законодавства щодо трансфертного ціноутворення, які свідчать про посилення державного контролю операцій зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова. Трансфертне ціноутворення, контрольовані операції, міжнародні відносини, механізм контролю, державний контроль.

У всьому світі процес трансферного ціноутворення (далі – ТЦ) став актуальним з моменту появи на ринках транснаціональних корпорацій і активного розвитку міжнародної торгівлі та міжнародних ринкових відносин. В Україні трансферне ціноутворення встановлювалось та розвивалось одночасно із розвитком фінансово-промислових груп.

Питанню трансферного ціноутворення приділяли увагу у своїх працях такі науковці, як: А. Вагенгофер, К. Друрі, Г. Кюппер, Д. Пфаф, П. Хорвач [4]. Серед вітчизняних науковців слід виділити: А. Алексеєву, О. Жукову, Я. Греца, М. Колдовського, О. Терещенка.

Трансферне ціноутворення - це збут товарів чи послуг взаємозалежними суб'єктами господарювання за внутрішньо фірмовими цінами, які відмінні від ринкових. що здійснюється з метою перерозподілу загального прибутку на користь тих суб'єктів, які перебувають в державах з більш низькими податками. Ця схема міжнародного податкового планування використовуються з метою мінімізації сплачуваних податків. На сучасному етапі посилення контролю детінізації економіки дані процеси стають об'єктом державних контролюючих органів.

За даними ДФС основні показники щодо коригувань податкових надходжень за 2019 рік становлять:

- загальний обсяг коригувань становить 8,2 млрд грн,
- донараховано податку на прибуток більше 632 млн грн,
- зменшено збитки на 5,3 млрд грн,
- донараховано ПДВ на 13,7 млн грн [2].

Враховуючи те, що дані податкові надходження сформовані здебільшого недбалістю платників податків у ставленні до ТЦ та відсутністю

структурованої внутрішньої групової політики у цій сфері приведені обсяги вражаючі.

Якщо орієнтуватися на досвід європейських країн, то заходи українського механізму контролю ТЦ не являється ефективними порівняно з іншими країнами та процес виведення капіталу з України не є критичним чи складним процесом. Варто відзначити, що більшість країн використовують Рекомендації Організації економічного співробітництва та розвитку, членом якої Україна не являється [3].

У 2021 році відбулися певні зміни у податковому законодавстві, які пов'язані з ТЦ. Важливою стала зміна формулювання об'єкта аналізу для пріоритетного використання методу порівняльної неконтрольованої ціни. А саме, визначення «біржові товари» змінилося на «сировинні товари». Внесено зміни щодо трансферного ціноутворення, зокрема у підпункті 39.4.7 статті 39 ПКУ зазначено суб'єктів, які мають подавати глобальну документацію з питання ТЦ [1].

В підпункті 39.4.6с. 39 ПКУ зазначено, що починаючи з 2021 року необхідно подавати всю інформацію щодо фізичних осіб, які відіграють роль контролера платника податків, відображати механізм постачання власних товарів або послуг. Також необхідно описувати всі операції, які направлені на закупівлю послуг чи інших операцій, які відмінні від товарів [1]. Положення ПКУ містять вимоги щодо надання платниками, які входять до міжнародної групи компаній, копій угод, що містять інформацію про ціноутворення та результати аудиторських перевірок достовірності фінансової звітності платника за певний період. ПКУ встановлено, що суб'єкти господарювання повинні мати договори, які регулюють процедуру здійснення контрольованої операції.

Наступні нововведення стосуються системи штрафів. Зміни не являються суттєвими, але чітко встановлено події щодо штрафних санкцій за наступні дії чи бездіяльність:

- ігнорування строків подачі звіту про контрольовані операції;
- ігнорування термінів декларування контрольованих операцій;
- неподання документації з ТЦ чи подання не в строк;
- порушення правил і вимог, які закріплені у принципі «втягнутої руки»;
- ігнорування подачі звіту про контрольовані операції.

Таким чином можна зробити висновок, що внесені зміни у податкове законодавство свідчать про посилення державного контролю операцій з трансфертного ціноутворення, які сприяють покращенню місця України на міжнародному рівні. Такі заходи необхідно поєднувати з процедурами моніторингу та контролю ТЦ, адаптувати національне законодавство до вимог міжнародного законодавства та аналізувати вже існуючі процеси з метою впровадження ефективних інструментів.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Податковий кодекс України від 01.08.2021 року № 2755-VI. Дата оновлення 17.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 17.09.2021)
2. Офіційний сайт ДФС. URL: <http://sfs.gov.ua/> (дата звернення 15.10.2021)
3. Трансферне ціноутворення, ТЦО в Україні в 2021 році: Консалтингова компанія Парто. 22.09.2021. URL: <https://tco-audit.com.ua/ua/chto-takoe-transfertnoe-cenoobrazovanie/> (дата звернення 01.11.2021)
4. Ewert R. Interne Unternehmensrechnung / R. Ewert, A. Wagenhofer. 6 Aufl. Berlin : Springer, 2005. S. 760.